

Biuletyn Prawa Karnego nr 2/11

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane są zarówno projekty aktów normatywnych, jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane są także opinie sporządzane w toku prac legislacyjnych przez upoważnione podmioty.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczane w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

Spis treści

1. Orzecnictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa	4
1.1. Uchwały i postanowienia – KZP.....	4
1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych.....	4
1.2.1. <i>Znamiona przestępstwa wymuszenia rozbójniczego. Przestępstwo zmuszania .....</i>	<i>4</i>
1.2.2. <i>Kontrola funkcjonowania obrońcy wyznaczonego z urzędu.....</i>	<i>8</i>
1.2.3. <i>Wymierzenie kary poza granicami ustawowego zagrożenia. ....</i>	<i>12</i>
1.2.4. <i>Granice reprezentacji małoletniego pokrzywdzonego. ....</i>	<i>13</i>
1.2.5. <i>Świadomość nielegalnego posiadania amunicji. ....</i>	<i>16</i>
1.2.6. <i>Zasada „równości broni” na etapie postępowania odwoławczego. ....</i>	<i>16</i>
1.2.7. <i>Prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu po drodze publicznej przy orzecznym uprzednio zakazie prowadzenia takiego rodzaju pojazdu. ....</i>	<i>18</i>
1.2.8. <i>Wpływ uchybienia na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia. ....</i>	<i>20</i>
1.2.9. <i>Orzekanie nowego wyroku łącznego. Podstawy kasacji. ....</i>	<i>24</i>
1.4. Zagadnienia prawne	29
1.4.1. <i>Sygn. akt I KZP 24/10 – Skład 7 sędziów.....</i>	<i>29</i>
1.4.2. <i>Sygn. akt I KZP 23/10 – Skład 7 sędziów.....</i>	<i>29</i>
1.4.3. <i>Sygn. akt I KZP 25/10.....</i>	<i>30</i>
1.4.4. <i>Sygn. akt I KZP 26/10.....</i>	<i>30</i>
1.4.5. <i>Sygn. akt I KZP 27/10.....</i>	<i>30</i>
1.4.6. <i>Sygn. akt I KZP 28/10.....</i>	<i>30</i>
1.4.7. <i>Sygn. akt I KZP 29/10.....</i>	<i>31</i>
1.4.8. <i>Sygn. akt I KZP 31/10.....</i>	<i>31</i>
1.4.9. <i>Sygn. akt I KZP 32/10.....</i>	<i>31</i>
1.4.10. <i>Sygn. akt I KZP 33/10.....</i>	<i>31</i>
2. Orzecnictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego	32
2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego.....	32
2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego	32
2.2.1. <i>Okres przedawnienia dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa w przypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania (SK 18/10).....</i>	<i>32</i>
2.2.2. <i>Przywrócenie terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia (K 18/10) .....</i>	<i>32</i>
2.2.3. <i>Zasady udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności (K 22/10) .....</i>	<i>32</i>
2.2.4. <i>Penalizacja zachowań dotyczących przedmiotów będących nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej – art. 256 § 2-4 k.k. (K 11/10);.....</i>	<i>33</i>
2.2.5. <i>Przeciwdziałanie narkomanii; pojęcie "znaczej ilości" (P 20/10) .....</i>	<i>33</i>
2.2.6. <i>Wykroczenia; zasady zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną (P 16/10).....</i>	<i>33</i>
2.2.7. <i>Właściwość sądu apelacyjnego w zakresie wniosku o wznowienie postępowania. Brak zażalenia na orzeczenie sądu apelacyjnego (SK 23/10).....</i>	<i>33</i>
2.2.8. <i>Orzekanie grzywny na podstawie Prawa lotniczego (P 43/10) .....</i>	<i>33</i>
2.2.9. <i>Wyłączenie z mocy prawa sędziego od udziału w sprawie, jeżeli brał już udział w wydaniu orzeczenia w postępowaniu odwoławczym (SK 27/10) .....</i>	<i>34</i>

2.2.10.	<i>Postępowanie karne: wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia i brak możliwości przywrócenia terminu (SK 28/10)</i>	34
2.2.11.	<i>Prawo oskarżonego do wystąpienia w postępowaniu sądowym z wnioskiem o uchylene postanowienia o zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka (SK 26/10)</i>	34
2.2.12.	<i>Dekret o stanie wojennym</i>	34
2.2.13.	<i>Wysokość kary wymierzona przez sąd państwa trzeciego (SK 1/11)</i>	35
6.	Przegląd książek i czasopism	36
6.1.	Przegląd książek	36
6.2.	Przegląd czasopism	36

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

(opr. Łukasz Majewski, asystent w Izbie Karnej SN, Włodzimierz Wróbel BSA SN)

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

1.2.1. Znamiona przestępstwa wymuszenia rozbójniczego. Przystępstwo zmuszania

przepisy: art. 191 § 2 k.k., art. 282 k.k.

hasła: Wymuszenie rozbójnicze (Zob. Przystępstwa przeciwko mieniu – wymuszenie rozbójnicze); Przystępstwa przeciwko mieniu – wymuszenie rozbójnicze (Zob. Wymuszenie rozbójnicze); Odszkodowanie; Przystępstwa przeciwko wolności – zmuszanie

Wyrok z dnia 12 października 2010 r., III KK 76/10

Teza:

1. Osobie, która poniosła szkodę z powodu działania innej osoby, przysługuje roszczenie o odszkodowanie i ma ono niewątpliwie charakter „wierzytelności” w rozumieniu art. 191 § 2 k.k. Tym samym, jeżeli osoba, której wyrządzono szkodę (choćby w postaci utraty korzyści, które mogłaby osiągnąć, gdyby szkody jej nie wyrządzono) stosuje zamiast drogi prawnej, zakazane przez art. 191 § 2 k.k. środki, to formalnie wypełnia ona znamiona tegoż przestępstwa.

2. Do znamion przestępstwa określonego w art. 282 k.k. nie należy zamiar „zawładnięcia” cudzym mieniem, ani też chęć jego „przywłaszczenia”. Korzyść majątkowa stanowiąca cel działania sprawcy czynu z art. 282 k.k. jest bowiem pojęciem znacznie szerszym niż przywłaszczenie mienia.

3. Charakterystyczny dla strony podmiotowej przestępstwa z art. 282 k.k. zamiar bezpośredni obejmuje zarówno cel działania sprawcy, jak i sposób działania zmierzającego do zrealizowania tego celu. Zamiar sprawcy w płaszczyźnie intelektualnej musi więc obejmować dwa elementy: sposób zachowania sprawcy, którym jest oddziaływanie przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie oraz świadomość sprawcy, że może co najmniej uzyskać korzyść majątkową z planowanego zachowania w wyniku zastosowanego sposobu działania i więzi przyczynowej łączącej podejmowane przez niego działania z rozporządzeniem mieniem.

4. Przez korzyść majątkową należy (...) rozumieć bezprawne przysporzenie majątku albo uniknięcie strat lub obciążeń majątku, a zatem zarówno zwiększenie aktywów, jak i zmniejszenie pasywów majątkowych.

5. Dla przyjęcia przestępstwa wymuszenia rozbójniczego nie ma (...) znaczenia okoliczność, iż pokrzywdzony w obawie o swe życie, czy też zdrowie sam proponuje wydanie konkretnie określonej sumy pieniędzy jeżeli tego rodzaju żądanie – nie-

sprecyzowana co do wysokości kwota – wynika, jak ma to miejsce w przedmiotowej sprawie, z zachowania sprawców.

Z uzasadnienia:

„Skarżący zasadnie podnosi, że Sąd odwoławczy, z naruszeniem art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., nie rozważył należycie zarzutów podniesionych w apelacji prokuratora i nie ustosunkował się w wystarczającym stopniu do argumentacji tej apelacji, ograniczając się w zasadniczej mierze do powtórzenia, kwestionowanej przez prokuratora, oceny prawnej czynu oskarżonych, dokonanej przez Sąd pierwszej instancji. Istota apelacji prokuratora sprowadzała się do kwestionowania prawidłowości przyjętej kwalifikacji prawnej czynu oskarżonych z powodu błędnego ustalenia, iż oskarżeni nie działali w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

W uzasadnieniu swojego wyroku Sąd Rejonowy dokonując oceny czynu oskarżonych stwierdził, że przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, iż motywem działania oskarżonych nie było osiągnięcie korzyści majątkowej. Głównym celem ich działania pozostawało jedynie nakłonienie – zmuszenie pokrzywdzonego do zrekompensowania sytuacji związanej z podejrzeniem o zrywanie ogłoszeń, a przez to utratą zleceń. Oskarżeni pozbawili pokrzywdzonego wolności, wywożąc go poza granice miasta i dodatkowo użyli wobec niego gróźb w celu zmuszenia go do naprawienia szkody, powstałej w wyniku utraty zleceń remontowych, to jest do naprawienia szkody, jaką uważali, że ponieśli. Działanie oskarżonych, jako samowolne i bezprawne zmuszanie Tadeusza R. do naprawienia wyrządzonej swoim działaniem szkody, wypełniały – w ocenie sądu pierwszej instancji – znamiona przestępstwa określonego w art. 191 § 1 k.k.

Zdaniem Sądu Rejonowego, dokonane w sprawie ustalenia faktyczne wykluczyły natomiast, by pomiędzy oskarżonymi a pokrzywdzonym istniały jakiegokolwiek wierzytelności i tym samym wykluczyły ewentualną kwalifikację prawną czynu oskarżonych z art. 191 § 2 k.k. Stanowiska swego w tej kwestii Sąd Rejonowy jednak szczegółowo nie umotywował.

W związku z zaprezentowaną argumentacją sądu pierwszej instancji podnieść należy, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że ratio legis art. 191 § 2 k.k. stanowi przeciwdziałanie stosowaniu przemocy bezprawnej w egzekwowaniu wszelkich należności, o których istnieniu sprawca tego przestępstwa jest przekonany. Wobec tego niesłuszne jest uznanie, że pojęcie „wierzytelność” stanowiące znamię przestępstwa z art. 191 § 2 k.k. odpowiada ściśle temu samemu znaczeniu, jakie ma ono w świetle przepisów prawa cywilnego (postanowienie SN z dnia 5 marca 2003 r., sygn. III KKN 195/01, OSNKW 2003/5-6/55).

W realiach niniejszej sprawy Sąd Rejonowy ustalił, iż oskarżeni działali z zamiarem zmuszenia pokrzywdzonego do naprawienia szkody, powstałej w wyniku utraty zleceń remontowych, to jest do naprawienia szkody, jaką uważali, że ponieśli. Zauważyć więc trzeba, że osobie, która poniosła szkodę z powodu działania innej osoby, przysługuje roszczenie o odszkodowanie i ma ono niewątpliwie charakter „wierzytelności” w rozumieniu art. 191 § 2 k.k. Tym samym, jeżeli osoba, której wyrządzono szkodę (choćby w postaci utraty korzyści, które mogłaby osiągnąć, gdyby szkody jej nie wyrządzono) stosuje zamiast drogi prawnej, zakazane przez art. 191 § 2 k.k. środki, to formalnie wypełnia ona znamiona tegoż przestępstwa.

Dla wypełnienia znamion przestępstwa stosowania przemocy lub groźby bezprawnej w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności wystarczy przy tym subiektywne przekonanie sprawcy, że wierzytelność faktycznie istnieje, a osoba, wobec której stosuje wymienione w art. 191 § 2 k.k. środki jest tą osobą, która ma zdolność (możliwość, obowiązek itp.) spełnienia świadczenia. Brak takiego subiektywnego przekonania sprawcy powoduje ko-

nieczność rozważenia kwalifikacji prawnej takiego działania z art. 282 k.k. (postanowienie SN z dnia 5 marca 2003 r., sygn. III KKN 195/01, OSNKW 2003/5-6/55).

Lakoniczność stanowiska Sądu Rejonowego w S. odnoszącego się do wykluczenia kwalifikacji prawnej czynu oskarżonych z art. 191 § 2 k.k. z tego powodu, iż dokonane w sprawie ustalenia faktyczne wykluczyły, by pomiędzy oskarżonymi a pokrzywdzonym istniały jakiegokolwiek wierzytelności, uniemożliwia stwierdzenie, czy Sąd Rejonowy błędnie przyjął, iż działanie oskarżonych mające na celu zmuszenie pokrzywdzonego do naprawienia szkody, powstałej w wyniku utraty zleceń remontowych nie było działaniem w celu wymuszenia zwrotu „wierzytelności”, w rozumieniu art. 191 § 2 k.k., czy też uznał, że nie działali oni w istocie z subiektywnym przekonaniem, że wierzytelność faktycznie istnieje.

W pierwszym przypadku błąd Sądu Rejonowego polegałby na wadliwej interpretacji pojęcia „wierzytelność” stanowiącego znamię przestępstwa z art. 191 § 2 k.k. i uznaniu, że roszczenie o naprawienie wyrządzonej szkody nie jest „wierzytelnością”. Natomiast w drugim przypadku rozumowanie Sądu Rejonowego byłoby nielogiczne i wewnętrznie sprzeczne, albowiem z jednej strony sąd przyjąłby, że oskarżeni chcieli zmusić pokrzywdzonego do naprawienia szkody, jaką uważali, że ponieśli (czyli, że działali z subiektywnym przekonaniem o istnieniu szkody), a z drugiej uznał by, że oskarżeni nie działali z subiektywnym przekonaniem, że wierzytelność (a więc związana z nią szkoda) istniała.

Akceptując wadliwe oceny przyjęte przez sąd pierwszej instancji, Sąd Okręgowy w S. przedstawił – w pisemnych motywach swojego wyroku – dodatkowo własną argumentację równie wewnętrznie sprzeczną i niezgodną z regułami logicznego rozumowania, a tym samym naruszającą normę art. 7 k.p.k., co argumentacja Sądu Rejonowego w S.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy stwierdził mianowicie, że zamiarem oskarżonych nie było zawładnięcie mieniem Tadeusza R. i chęć jego przywłaszczenia, ale zmuszenie pokrzywdzonego do naprawienia szkody, powstałej w wyniku utraty zleceń remontowych i dlatego rozumowanie Sądu Rejonowego odnośnie braku podstaw do przypisania oskarżonym znamion czynu z art. 282 k.k. należy uznać za prawidłowe.

Dokonując tej oceny Sąd Okręgowy nie zwrócił uwagi na to, że do znamion przestępstwa określonego w art. 282 k.k. nie należy zamiar „zawładnięcia” cudzym mieniem, ani też chęć jego „przywłaszczenia”, a tym samym, że akcentowany przez niego fakt, iż oskarżeni nie działali z takim zamiarem nie ma żadnego znaczenia dla ustalenia znamion strony podmiotowej czynu z art. 282 k.k. Korzyść majątkowa stanowiąca cel działania sprawcy czynu z art. 282 k.k. jest bowiem pojęciem znacznie szerszym niż przywłaszczenie mienia.

Sąd Okręgowy uznał nadto, że Sąd Rejonowy słusznie wykluczył ewentualną kwalifikację prawną czynów oskarżonych z art. 191 § 2 k.k. Sąd odwoławczy powołał się przy tym na cytowane już wcześniej w kasacji orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2003 r., sygn. III KKN 195/01, iż „dla wypełnienia znamion przestępstwa stosowania przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia do zwrotu wierzytelności wystarczy subiektywne przekonanie sprawcy, że wierzytelność faktycznie istnieje” i stwierdził, że w przedmiotowej sprawie oskarżeni nie działali z przekonaniem o istnieniu wierzytelności, gdyż mienie, którego domagali się od pokrzywdzonego było mieniem pokrzywdzonego do rozporządzenia którym zmuszali pokrzywdzonego, a nie jakąkolwiek wierzytelnością.

Sąd odwoławczy zgodził się więc w istocie z prezentowaną w apelacji prokuratora argumentacją iż oskarżeni mieli świadomość, że rzekoma wierzytelność w rzeczywistości nie istnieje, a żądana kwota pieniędzy jest de facto rodzajem kary za świadczenie usług konkurencyjnych.

Pomimo tego Sąd Okręgowy nie odniósł się do twierdzeń prokuratora i wskazanych przez niego poglądów doktryny, iż w sytuacji, kiedy sprawca występuje z żądaniem nie-należnego świadczenia i ze świadomością, że nie przysługuje mu wierzytelność, to właściwa jest kwalifikacja prawna czynu z art. 282 k.k. i nie wypowiedział się, jakie okoliczności i przesłanki ugruntowały w nim przekonanie o słuszności stanowiska Sądu Rejonowego, iż zachowanie oskarżonych, mimo tego, że nie działali z przekonaniem o istnieniu wierzytelności, zrealizowało znamiona występkę z art. 191 § 1 k.k.

Wskazać przy tym należy na sprzeczność w rozumowaniu sądu odwoławczego, który najpierw przyjął, że oskarżeni grozili użyciem przemocy w celu zmuszenia Tadeusza R. do naprawienia wyrządzonej jego działaniem szkody a następnie w dalszej części uzasadnienia wyroku wykluczył możliwość przyjęcia, iż oskarżeni działali w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności (czyli naprawienia wyrządzonej szkody) akcentując przy tym, iż nie działali oni z przekonaniem o istnieniu wierzytelności i zmuszali pokrzywdzonego do rozporządzenia jego mieniem.

Bezrefleksyjne przyjęcie, że oskarżeni nie działali w celu osiągnięcia korzyści majątkowej ani też w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności uniemożliwiło sądom obu instancji dokonanie prawidłowych merytorycznych rozważań w przedmiocie podstawy prawnej ich odpowiedzialności. Tymczasem wymaganie, aby odpowiedzialność karną oskarżonych ukształtować na podstawie normy odzwierciedlającej ustaloną istotę czynu, a więc i adekwatnie do zamiaru oskarżonych, nakazywało przeprowadzenie wnikliwej oceny prawnej ich czynu tak na podstawie art. 191 § 2 k.k., jak i art. 282 k.k.

W tym zakresie niezbędnym było w szczególności jednoznaczne ustalenie przez sąd, czy oskarżeni działali, czy też nie działali z subiektywnym przekonaniem o istnieniu wierzytelności, poprzedzone prawidłową oceną wszystkich okoliczności istotnych dla tej kwestii. Od rezultatu tych ocen i ustaleń zależy bowiem możliwość potwierdzenia lub wykluczenia zasadności oskarżenia, że Andrzej B. i Mariusz K. działali w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

W przedmiotowej sprawie sądy obu instancji wymaganiom tym nie sprostały i dokonały w istocie w tym względzie sprzecznych ocen. Skarżący zasadnie podnosi, że sądy pierwszej i drugiej instancji w swoich rozważaniach nie uwzględniły także w dostatecznym stopniu następujących okoliczności:

Charakterystyczny dla strony podmiotowej przestępstwa z art. 282 k.k. zamiar bezpośredni obejmuje zarówno cel działania sprawcy, jak i sposób działania zmierzającego do zrealizowania tego celu. Sprawca musi chcieć użyć takiego właśnie sposobu działania, tj. zastosowania przemocy, groźby zamachu na życie lub zdrowie albo groźby gwałtownego zamachu na mienie, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, i cel ten musi stanowić punkt odniesienia przy realizowaniu każdego ze znamion przedmiotowych przestępstwa. Zamiar sprawcy w płaszczyźnie intelektualnej musi więc obejmować dwa elementy: sposób zachowania sprawcy, którym jest oddziaływanie przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie oraz świadomość sprawcy, że może co najmniej uzyskać korzyść majątkową z planowanego zachowania w wyniku zastosowanego sposobu działania i więzi przyczynowej łączącej podejmowane przez niego działania z rozporządzeniem mieniem (wyrok SN z dnia 14 stycznia 2004 r., sygn. IV KK 192/03, LEX nr 84458).

W Kodeksie karnym pojęcie korzyści majątkowej nie zostało w pełni zdefiniowane. W art. 115 § 4 k.k. wyjaśniono tylko, że korzyścią majątkową jest nie tylko korzyść dla siebie, ale i dla kogoś innego. Natomiast w piśmiennictwie dominuje pogląd, że korzyścią majątkową jest zysk w zakresie dóbr materialnych. Korzyść ma charakter majątkowy, gdy ma wartość ekonomiczną, czyli taką, której wielkość może być wyrażona w pieniądzu, a nad-

żonego, który jest w stanie samodzielnie podejmować decyzje o zakresie i sposobie obrony, a także o zmianie obrońcy, w odniesieniu do wykonywania obrony przez obrońcę z urzędu obowiązek kontroli funkcjonowania w procesie wyznaczonych czy wyznaczonego obrońcy spoczywa także na sędzie.

Z uzasadnienia:

„Mimo, że zarzuty kasacji zostały sformułowane niezbyt precyzyjnie zasługują one na podzielenie w części zarzucającej orzeczeniu sądu odwoławczemu rażące naruszenie prawa oskarżonego do obrony przez zaakceptowanie naruszenia tego prawa w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji. Sąd Najwyższy nie w pełni natomiast podzielił argumenty wspierające te zarzuty, zawarte w uzasadnieniu kasacji i odpowiedzi prokuratora na kasację.

Wskazany w kasacji, jako rażąco naruszony, przepis art. 6 k.p.k. statuuje zasadę procesową o fundamentalnym znaczeniu dla realizacji rzetelnego procesu karnego – prawo oskarżonego do obrony. Prawo to realizowane jest przez obronę materialną oskarżonego polegającą na przeciwstawianiu się oskarżeniu jak też przez korzystanie z pomocy obrońcy.

Prawo do korzystania z pomocy obrońcy może być zrealizowane poprzez zaangażowanie przez oskarżonego obrońcy z wyboru, bądź poprzez wyznaczenie oskarżonemu obrońcy z urzędu – w wypadku gdy zachodzi obrona obowiązkowa (art. 81 § 1 k.p.k.), a nie ma on obrońcy z wyboru – jak też w każdym wypadku, gdy żądając wyznaczenia obrońcy z urzędu wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.

Korzystanie z pomocy obrońcy, określane w piśmiennictwie jako prawo do obrony formalnej, nie oznacza, iżby można uznać tę formy obrony za zrealizowaną poprzez sam akt zaangażowania lub wyznaczenia obrońcy. O ile wykonywanie obowiązków obrońcy z wyboru w toku procesu podlega kontroli oskarżonego, który jest w stanie samodzielnie podejmować decyzje o zakresie i sposobie obrony, a także o zmianie obrońcy, w odniesieniu do wykonywania obrony przez obrońcę z urzędu obowiązek kontroli funkcjonowania w procesie wyznaczonych czy wyznaczonego obrońcy spoczywa także na sędzie.

W sprawie niniejszej Sąd odwoławczy, którego orzeczenie kwestionuje kasacja, deklarując kontrolę zaskarżonego orzeczenia poza granicami środka odwoławczego, na podstawie art. 440 k.p.k., zaakceptował procedowanie sądu pierwszej instancji, w toku którego czysto formalnie potraktowano zarówno czynności o wyznaczeniu obrońców z urzędu jak i udziale wyznaczonych obrońców w czynnościach procesowych w tej fazie postępowania.

Tym samym doszło do zaaprobowania następującej sytuacji procesowej przedstawionej w kasacji i skomentowanej w odpowiedzi na kasację:

W toku postępowania przygotowawczego, które toczyło się odrębnie w odniesieniu do każdego z zarzuconych podejrzanemu czynów wyłoniły się wątpliwości co do jego poczytalności, wobec czego w obu postępowaniach zapadły postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych psychiatrów (k. 115, k. 26), w obu skierowano też wnioski o wyznaczenie podejrzanemu Sebastianowi H. obrońcy z urzędu, na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.

Wniosku skierowanego do Sądu Rejonowego w M., zarządzeniem z dnia 7 grudnia 2007 r., nie uwzględniono odwołując się do treści sporządzonej już opinii sądowo psychiatrycznej (k. 130 – 132), której wnioski usuwały wątpliwości co do poczytalności podejrzanego (k. 138).

Wniosek skierowany do Sądu Rejonowego w G. został uwzględniony i zarządzeniem z dnia 10 grudnia 2007 r., na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., wyznaczono Sebastianowi H. obrońcę z urzędu w osobie adwokata Aleksandry C. (k. 159).

W aktach sprawy znajduje się kolejne zarządzenie z dnia 8 stycznia 2008 r., nie zawierające oznaczenia sądu ani podstawy prawnej, którym wyznaczono oskarżonemu obrońcę z urzędu w osobie adwokata Anny C. (k. 197). Akta sprawy nie zawierają informacji o przekazaniu oskarżonemu treści tych zarządzeń.

Kolejną czynnością organu procesowego, istotną dla oceny zarzutu kasacji, było wystąpienie Sądu Rejonowego w M. z wnioskiem do Sądu Okręgowego w G. o przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w G., na podstawie art. 36 k.p.k.

Wniosek ten został uwzględniony postanowieniem z dnia 4 lutego 2008 r. (k. 213), po czym w Sądzie Rejonowym w G., wydano kolejne, niezawierające podstawy prawnej, zarządzenie o wyznaczeniu oskarżonemu obrońcy z urzędu w osobie adwokata Jerzego F. (k. 221), a o treści tego zarządzenia oskarżony został poinformowany.

Jak z powyższego wynika, w chwili rozpoczęcia postępowania rozpoznawczego przed sądem pierwszej instancji oskarżony Sebastian H. miał wyznaczonych trzech obrońców z urzędu. Jednoznaczne wnioski opinii biegłych psychiatrów usuwały jedynie z mocy prawa przesłankę obrony obligatoryjnej. Rozwiązanie natomiast stosunków obrończych wykreowanych przytoczonymi zarządzeniami, wymagało stosownych decyzji procesowych, które nie zostały podjęte.

Analiza akt sprawy nie pozostawia wątpliwości, że mimo to, o terminach kolejnych rozpraw przed sądem pierwszej instancji zawiadamiany był jedynie adwokat Jerzy F., który w nich uczestniczył. W postępowaniu odwoławczym również jedynie ten obrońca został zawiadomiony o terminie rozprawy apelacyjnej i brał w niej udział.

Autor kasacji, jak i prokurator w odpowiedzi na kasację istotę naruszenia prawa oskarżonego do obrony formalnej wiążą z niezawiadomieniem, wbrew treści przepisu art. 117 § 1 i 2 k.p.k., wszystkich wyznaczonych oskarżonemu obrońców z urzędu o terminach rozprawy i przeprowadzenia mimo to tych czynności procesowych, w nawiązaniu do treści art. 77 k.p.k., zezwalającego na korzystanie w procesie karnym z trzech obrońców, w tym także obrońców z urzędu.

W ocenie Sądu Najwyższego analizowane decyzje o wyznaczeniu oskarżonemu kolejnych obrońców z urzędu nie dają podstaw do przyjęcia, iżby realnie zdecydowano, że w niniejszej sprawie będzie on korzystał z maksymalnego standardu obrony formalnej w postaci trzech obrońców wyznaczonych z urzędu. Prawdą jest, że jest to dopuszczalne, gdyż nie ma podstaw do różnicowania formy obrony w płaszczyźnie art. 77 k.p.k., jednakże nie może być to decyzja dorozumiana. Akceptując możliwość wyznaczenia oskarżonemu większej liczby obrońców z urzędu należy odwołać się do stanowiska wyrażonego w piśmiennictwie, że decyzja taka wymagałaby wykazania szczególnego charakteru sprawy, wymagającej wyjątkowo dużego nakładu pracy, przekraczającego możliwości jednego obrońcy (por. J. Grajewski, Lech K. Paprzycki, Kodeks postępowania karnego Komentarz, Kraków 2006, s. 293).

Poprawnie procedując sąd pierwszej instancji winien był, w fazie przygotowania do rozprawy głównej, rozważyć podstawy do kontynuowania obrony z urzędu w trakcie postępowania przygotowawczego, na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. wobec treści opinii sądowno – psychiatrycznej. Decydując o jej kontynuowaniu, winien był określić, który z wyznaczonych adwokatów ma pełnić obowiązki obrońcy z urzędu, gdyż z całą pewnością nie zaistniały w sprawie niniejszej okoliczności uzasadniające wyznaczenia oskarżonemu trzech obrońców z urzędu.

Zaniechanie sądu istotnie doprowadziło do naruszenia art. 117 § 1 i 2 k.p.k., tak na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji jak i w postępowaniu odwoławczym, gdyż tylko jeden obrońca, adwokat Jerzy F., był zawiadamiany o terminach rozpraw i brał w nich udział.

Gdyby ostatecznie nie nasuwała zastrzeżeń realnie wykonywana obrona z urzędu jak i ocena tego aspektu postępowania przez sąd odwoławczy, uzasadniona byłaby ocena, że naruszenie art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w niniejszej sprawie, nie miało charakteru rażącego jak i nie miało istotnego wpływu na treść zaskarżonego wyroku. Można by uznać, że udział obrońcy z urzędu w postępowaniu w obu instancjach zrealizował prawo oskarżonego do obrony formalnej, jako że nie ma podstaw do przyjęcia, że w sprawie niniejszej winien być zrealizowany maksymalny standard tej obrony, przewidziany w art. 77 k.p.k.

Sąd Najwyższy uznał jednakże, że doszło do rażącego naruszenia prawa oskarżonego do obrony formalnej, w sposób wskazany w drugim ze sformułowanych w kasacji zarzutów, poprzez wadliwą kontrolę odwoławczą tego aspektu postępowania.

Nie jest możliwe zaakceptowanie sposobu oceny przez sąd odwoławczy zarzutu wadliwego rozpoznania wniosku oskarżonego o zmianę obrońcy z urzędu, sformułowanego w apelacji, sporządzonej przez niego osobiście.

Sąd odwoławczy ustosunkował się do tego zarzutu czysto formalnie, skupiając się na użytym przez oskarżonego sformułowaniu, że wniosek ten został „zignorowany”. W istocie nie poddał kontroli stanowiska sądu pierwszej instancji, który wniosek ten uznał za bezzasadny, mimo przyznania przez obrońcę, że nie nawiązał kontaktu z oskarżonym, którego obronę z urzędu mu zlecono, ograniczając się do stwierdzenia, że „Sąd Rejonowy prawidłowo rozpoznał wniosek oskarżonego i wydał w tym względzie odpowiednią decyzję”. Tymczasem, w ocenie Sądu Najwyższego, zarzut związany z realizacją prawa oskarżonego do obrony formalnej w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji wymagał pełnej kontroli tego postępowania w tym aspekcie, czego sąd odwoławczy nie uczynił, mimo, że powołał się w uzasadnieniu na „totalną” kontrolę odwoławczą, przeprowadzoną w ramach przepisów art. 439 § 1 i 440 k.p.k. (s. 7 uzasadnienia).

Jeśli się zważy, że – wobec powyższego zaniechania – poza oceną sądu odwoławczego pozostała całość opisanych uchybień w zakresie zrealizowania w niniejszej sprawie prawa oskarżonego do obrony formalnej, suma tych uchybień w ocenie Sądu Najwyższego stanowi o ich rażącym charakterze, naruszającym fundamentalne zasady rzetelnego procesu i mogącym mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego.

Powyższe zdecydowało o uchyleniu zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim wyroku sądu pierwszej instancji, czyniąc przedwczesnym zarzut kasacji dotyczący naruszenia art. 7 k.p.k.

Sąd pierwszej instancji będzie zobowiązany do podjęcia w fazie przygotowania do rozprawy czynności porządkujących umocowanie dotychczas wyznaczonych obrońców z urzędu do udziału w sprawie oraz przeprowadzenia ponownego postępowania w sposób gwarantujący oskarżonemu realizację przysługującego mu prawa do obrony, tak formalnego jak i materialnego.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.4. Granice reprezentacji małoletniego pokrzywdzonego

przepisy: art. 95 k.c., art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o., art. 95 § 2 k.c., art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.
hasła: Małoletni; Pełnomocnik; Pokrzywdzony

Wyrok z dnia 1 grudnia 2010 r., III KK 315/09

Teza:

1. Rodzic małoletniego nie może, działając w charakterze przedstawiciela ustawowego, wykonywać praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w tym także w postępowaniu z oskarżenia prywatnego, jeżeli oskarżonym jest drugi z rodziców.

2. Skutkiem przekroczenia granic umocowania przez przedstawiciela na gruncie prawa cywilnego jest nieważność dokonanej czynności prawnej (art. 95 § 2 k.c.). Na gruncie prawa karnego procesowego czynność taką należy uznać za bezskuteczną co jest równoznaczne z brakiem skargi uprawnionego oskarżyciela, stanowiącym ujemną przesłankę procesową z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Z uzasadnienia:

„Rozpoznając przedmiotową kasację Sąd Najwyższy w składzie 3 sędziów na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2010 r. stwierdził, że w sprawie wystąpiło zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, które wymaga udzielenia odpowiedzi na pytanie „czy regulacje art. 51 § 2 k.p.k. oraz art. 98 § 2 pkt 2 i 3 k.r.o. wyłączają uprawnienie rodzica małoletniego pokrzywdzonego do wykonywania jego praw w postępowaniu z oskarżenia prywatnego przeciwko drugiemu z rodziców, któremu przysługuje władza rodzicielska?”. Tak też sformułowane zagadnienie Sąd Najwyższy postanowił przedstawić powiększonemu składowi tego Sądu.

Prokurator Prokuratury Generalnej, zajmując stanowisko na piśmie, wnioskował o podjęcie uchwały, iż „nie jest możliwe reprezentowanie małoletniego jako oskarżyciela prywatnego lub oskarżyciela posiłkowego przez jednego z rodziców, gdy oskarżonym o przestępstwo popełnione na szkodę tego małoletniego jest drugi z rodziców, któremu przysługuje władza rodzicielska”. Zapatrywanie to poparł na posiedzeniu w Sądzie Najwyższym.

W uchwale z dnia 30 września 2010 r., sygn. akt I KZP 10/10, Sąd Najwyższy, w powiększonym składzie, rozstrzygając wspomniane zagadnienie prawne stwierdził, że: „Rodzic małoletniego nie może, działając w charakterze przedstawiciela ustawowego, wykonywać praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w tym także w postępowaniu z oskarżenia prywatnego, jeżeli oskarżonym jest drugi z rodziców”.

Rozpoznając skargę kasacyjną obrońcy oskarżonego Seweryna S. Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Odpowiedź zawarta w uchwale powiększonego składu Sądu Najwyższego, zgodnie z art. 441 § 3 k.p.k., jest w niniejszej sprawie wiążąca, przy czym jest ona w pełni aprobowana przez skład Sądu Najwyższego, rozpoznający niniejszą kasację.

Przesądza ona o trafności sformułowanego w kasacji zarzutu niewłaściwej reprezentacji małoletniej pokrzywdzonej Pauliny S., której prawa w niniejszej sprawie wykonywała matka, Sabina S., wnosząc prywatnoskargowy akt oskarżenia przeciwko Sewerynowi S. - ojcu małoletniej pokrzywdzonej i realizując w jej imieniu prawa strony w toku całego postępowania.

Błędny okazał się zatem pogląd sądu odwoławczego, decydujący o utrzymaniu w mocy wyroku sądu pierwszej instancji i uznaniu apelacji obrońcy Seweryna S. za oczywiście bezzasadną. Sąd ten, rozpoznając podniesiony w apelacji zarzut braku skargi uprawnionego oskarżyciela, wynikający z wadliwej reprezentacji małoletniej pokrzywdzonej stwierdził, że mając na względzie potrzebę należytej ochrony dobra małoletniej pokrzywdzonej brak jest podstaw do rozważania w postępowaniu karnym wynikających z art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. ograniczeń w wykonywaniu jej praw przez matkę jako przedstawiciela ustawowego, a zagadnienie to samodzielnie rozstrzyga przepis art. 51 § 2 k.p.k. Podzielił tym samym stanowisko wyrażane w orzecznictwie Sądu Najwyższego na gruncie kodeksu postępowania karnego z 1969 r. (por. uchwałę SN z dnia 4 marca 1968 r. VI KZP 30/67, OSNKW 1968, z. 5, poz. 52 i uchwałę SN z dnia 17 grudnia 1970 r. VI KZP 43/68, OSNKW 1971, z. 7-8, poz. 101).

Zważywszy wiążący charakter odpowiedzi udzielonej w uchwale z dnia 30 września 2010 r., I KZP 10/10 wypada jedynie powtórzyć, że przepisy kodeksu postępowania karnego nie zawierają ustawowego umocowania rodziców jako przedstawicieli ustawowych małoletniego. Umocowanie to wynika z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który w art. 98 § 1 przewiduje, że przedstawicielami ustawowymi dzieci pozostającymi pod władzą rodzicielską (małoletnich) są rodzice. Z kolei przepis art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. wyłącza uprawnienie każdego z rodziców do reprezentacji dziecka przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, z wyjątkami tam określonymi – kiedy czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania. Kolejna jednostka redakcyjna tego przepisu - § 3 - przewiduje zastosowanie tej regulacji odpowiednio przed sądem lub innym organem państwowym.

Jak wskazano w uchwale, wykładnia systemowa jak i celowościowa przytoczonych przepisów, nie pozostawia wątpliwości, że wyłączenia te dotyczą również postępowania karnego wobec czego nie jest możliwe wykonywanie uprawnień małoletniego pokrzywdzonego przez jednego z rodziców, w postępowaniu karnym skierowanym przeciwko drugiemu z nich. Wykładnia ta pozwala na niezbędną także w tym postępowaniu ochronę więzów rodzinnych, zapobiega instrumentalnego wykorzystywania interesów małoletniego pokrzywdzonego w konfliktach pomiędzy rodzicami. Dobro małoletniego pokrzywdzonego nie zostanie narażone na jakikolwiek uszczerbek, gdyż jego uprawnienia procesowe będą wykonywane przez kuratora, wyznaczonego przez sąd opiekuńczy, na podstawie art. 99 k.r.o.

Przytoczona wykładnia analizowanych w tej sprawie przepisów przesądza, że małoletnia pokrzywdzona w sprawie niniejszej nie była należyście reprezentowana, a zadaniem Sądu Najwyższego rozpoznającego kasację jest zakwalifikowanie stwierdzonego uchybienia procesowego.

Autor kasacji zakwalifikował je jako ujemną przesłankę procesową z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. - „brak skargi uprawnionego oskarżyciela”, stanowiącą uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., co zdecydowało o dopuszczalności kasacji, uchylając ograniczenie przewidziane w art. 523 § 2 k.p.k.

Skuteczność kasacji wymaga podzielenia stanowiska co do charakteru stwierdzonego uchybienia.

Analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego i piśmiennictwa wskazuje, że ujemna przesłanka procesowa wskazana w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. może wystąpić w kilku postaciach:

- 1. skarga w ogóle nie istnieje,*
- 2. skarga została złożona, lecz jest wadliwa,*

tucji przewidzianej w tym przepisie służy przede wszystkim zachowaniu gwarancji prawa do obrony i rzetelnego procesu, a nowelizacja tego przepisu ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 155) w znaczącej mierze podyktowana była stanowiskiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, opowiadającego się za zachowaniem zasady „równości broni” także na etapie postępowania odwoławczego.

Z uzasadnienia:

„Kasacja zasługiwała na uwzględnienie.

Apelacje od wyroku Sądu pierwszej instancji wnieśli zarówno oskarżony jak i jego obrońca. Krzysztof Z. w osobistym środku odwoławczym zakwestionował przypisanie mu sprawstwa w zakresie dwóch spośród trzech przypisanych mu czynów. Podobnie jego obrońca, podniósł w apelacji zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, a dotyczących tych samych czynów, które wskazywał oskarżony, wnosząc o niewinność go od tych zarzutów.

Po wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej na dzień 21 grudnia 2009 r. (k. 804), oskarżonemu w dniu 4 grudnia 2009 r. doręczono zawiadomienie o tym terminie, z pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o doprowadzenie na rozprawę (k. 817). W dniu 7 grudnia 2009 r. Krzysztof Z. taki wniosek złożył (k. 812), a następnie go ponowił, stwierdzając, że na rozprawie „chciałby dodatkowo uzasadnić swoje stanowisko” (k. 813). Obydwa te wnioski wpłynęły do Sądu Okręgowego w dniu 14 grudnia 2009 r.

W dniu 16 grudnia 2009 r. zapadło postanowienie Sądu Okręgowego odmawiające sprowadzenia oskarżonego na rozprawę. W orzeczeniu tym Sąd ad quem stwierdził, że Krzysztof Z. we wniosku nie zawarł przekonującego uzasadnienia swojego wniosku, a „zakres apelacji i podniesione w niej zarzuty należy ocenić jako tego rodzaju, że dla właściwego ich rozstrzygnięcia przez Sąd odwoławczy zbędna jest obecność oskarżonego na rozprawie; wystarczającym dla zapewnienia prawa do obrony w postępowaniu odwoławczym będzie obecność na rozprawie obrońcy oskarżonego” (k. 814). Nadto Sąd powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2008 r. (IV KK 3/08, Lex nr 393941).

Rozprawa apelacyjna odbyła się w dniu 21 grudnia 2009 r., oskarżony sprowadzony na nią nie został, a reprezentujący go obrońca poparł wniesione apelacje. Wyrokiem wydanym tego dnia Sąd Okręgowy zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji utrzymał w mocy, obie apelacje uznając za oczywiście bezzasadne.

Szczegółowo przedstawiono powyżej chronologię poszczególnych czynności dla wykazania, że wniosku Krzysztofa Z., o zarządzenie sprowadzenia go na rozprawę, nie można oceniać w kategoriach zachowania obstrukcyjnego, zmierzającego do przedłużania postępowania czy do bezpodstawnego odroczenia rozprawy odwoławczej. Sąd Okręgowy miał niewątpliwie dostateczny czas na zarządzenie sprowadzenia oskarżonego na rozprawę odwoławczą. Uprawnienia przewidzianego w art. 451 k.p.k. nie można też oceniać przez pryzmat merytorycznej zawartości zarzutów podniesionych w apelacjach. Cała idea instytucji przewidzianej w tym przepisie służy przede wszystkim zachowaniu gwarancji prawa do obrony i rzetelnego procesu, a nowelizacja tego przepisu ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 155) w znaczącej mierze podyktowana była stanowiskiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, opowiadającego się za zachowaniem zasady „równości broni” także na etapie postępowania odwoławczego. Konsekwentnie i jednoznacznie przepis ten interpretowany był w szeroko dostępnym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w pełni akceptowanym przez doktrynę procesowego prawa karnego, co także wykazują wszystkie komentarze Kodeksu postępowania karnego. Wręcz

zaskakującym było powołanie się przez Sąd Okręgowy w cytowanym postanowieniu z dnia 16 grudnia 2009 r. na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2008 r. Wszak stwierdzono w nim, że „artykuł 451 k.p.k., w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2003 r., statuuje zasadę sprowadzania pozbawionego wolności oskarżonego na rozprawę odwoławczą, a wyjątkiem od tej zasady jest możliwość uznania przez sąd odwoławczy, że wystarczająca jest obecność samego obrońcy. Jeszcze przed nowelizacją tego przepisu zarysowała się, a po niej była już zupełnie konsekwentna, linia orzecznicza Sądu Najwyższego, w pełni aprobowana przez doktrynę i uwzględniająca orzecznictwo strasburskie, że odstępianie od sprowadzenia pozbawionego wolności oskarżonego, który o to wnosi, uzasadnione jest jedynie w tych przypadkach, kiedy w apelacji podnoszone są zagadnienia stricte prawne. Kiedy jednak przedmiotem apelacji są kwestie natury faktycznej, związane np. z oceną wiarygodności wyjaśnień bądź inne zagadnienia, dla których może mieć znaczenie bezpośredni kontakt z oskarżonym, sprowadzenie go na rozprawę odwoławczą staje się niezbędne. Wynika to z konieczności zachowania na etapie postępowania odwoławczego prawa do obrony, zasady rzetelnego procesu (art. 6 ust. 1 i 3 lit. c Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności) i zachowania równości stron, skoro w rozprawie odwoławczej co do zasady uczestniczy prokurator”.

Nie można nie dostrzec, że decyzja Sądu ad quem, odmawiająca sprowadzenia Krzysztofa Z. na rozprawę odwoławczą, pozostawała w ewidentnej kolizji z zacytowanym orzeczeniem. Podobnie zresztą, prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację powołał cztery orzeczenia Sądu Najwyższego, a w każdym z nich zarzut rażącego naruszenia art. 451 k.p.k. i art. 6 k.p.k. został uwzględniony. Nie przeszkodziło to jednak oskarżycielowi w złożeniu wniosku o uznanie kasacji za oczywiście bezzasadną, co skorygował dopiero na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej.

Biorąc powyższe pod uwagę i podkreślając zakres wniesionych w tej sprawie apelacji, podważających w przeważającej mierze ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd Najwyższy uznał kasację obrońcy Krzysztofa Z. za zasługującą na uwzględnienie. Implikacją takiego stanowiska było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. W jego toku, rzecz jasna, konieczne będzie uwzględnienie powyższego stanowiska Sądu Najwyższego i rozpoznanie wniesionych apelacji z zachowaniem wszelkich reguł postępowania karnego.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.7. Prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu po drodze publicznej przy orzeczonym uprzednio zakazie prowadzenia takiego rodzaju pojazdu

przepisy: art. 178a § 2 k.k., art. 244 k.k.
 hasła: Zbieg przestępstw

Wyrok z dnia 5 stycznia 2011 r., IV KK 291/10

Teza:

Pogląd o pozostawaniu w zbiegu realnym zachowania, polegającego na prowadzeniu w stanie nietrzeźwości pojazdu na drodze publicznej przy orzeczonym uprzednio zakazie prowadzenia takiego rodzaju pojazdu, odnosi się także do pojazdu innego niż mechaniczny, jeżeli tylko obejmuje go ów zakaz. Dochodzi wówczas do jednoczesnego naruszenia art. 178a § 2 i art. 244 k.k. Zachodzi tu bowiem (...) jedność czynu, gdyż nie można kierując takim pojazdem w stanie nietrzeźwości nie naruszyć orzeczonego uprzednio zakazu jego prowadzenia ani kierować nim w ta-

kim stanie bez naruszenia owego zakazu, a przy tym zachowana jest jedność czasu i miejsca takiego czynu.

Z uzasadnienia:

„Jarosław B. był oskarżony o to: a) że w dniu 3 kwietnia 2010 r. o godz. 20.40 w C. przy ul. K., znajdując się w stanie nietrzeźwości, kierował rowerem na drodze publicznej, tj. o czyn z art. 178a § 2 k.k., którego przy tym dopuścił się w warunkach określonych w art. 64 § 1 k.k. oraz b) że w tymże dniu, miejscu i czasie kierował rowerem na drodze publicznej pomimo orzeczonego, wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 18 września 2006 r., zakazu kierowania pojazdami mechanicznymi i rowerami, tj. o czyn z art. 244 k.k., a nadto c) że w dniu 15 kwietnia 2010 r. w C. o godz. 15.30 przy ul. H., znajdując się w stanie nietrzeźwości, kierował rowerem na drodze publicznej, czyli o czyn z art. 178 § 2 k.k., którego dopuścił się także w warunkach wskazanych w art. 64 § 1 k.k. i d) że w miejscu i czasie jak wyżej, znajdując się w stanie nietrzeźwości, prowadził na drodze publicznej rower, mimo zakazu kierowania pojazdami mechanicznymi i rowerami, orzeczonego wskazanym wyrokiem z dnia 18 września 2006 r.

Wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w C. z dnia 10 czerwca 2010 r. został on uznany winnym czynów wskazanych wyżej w pkt. a) i c), jako popełnionych w zbiegu przestępstw, co zakwalifikowano z art. 178a § 2 w zw. z art. 91 § 1 i art. 64 § 1 k.k., skazując za nie oskarżonego na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, a także czynów podanych w pkt. b) i d), też jako popełnionych w zbiegu przestępstw, które zakwalifikowano z art. 244 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., wymierzając za nie karę 8 miesięcy pozbawienia wolności i orzekając wobec oskarżonego, jako karę łączną – karę 1 roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 5 lat, a nadto – na podstawie art. 71 § 1 k.k. – grzywnę oraz – na podstawie art. 42 § 1 i 2 k.k. – zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych wszelkiego typu i pojazdów rowerowych na okres 5 lat. Wyrok ten uprawomocnił się bez zaskarżenia w dniu 21 czerwca 2010 r. W dniu 1 września 2010 r. zaskarżył go w całości na korzyść skazanego Prokurator Generalny, zarzucając rażącą obrazę prawa materialnego przez błędne uznanie, że zachowania oskarżonego w dniach 3 i 15 kwietnia 2010 r., polegające na kierowaniu rowerem w stanie nietrzeźwości pomimo orzeczonego wobec niego zakazu kierowania pojazdami mechanicznymi i rowerami, stanowiły dwa odrębne czyny zabronione z art. 178a § 1 k.k. i z art. 244 k.k., podczas gdy stanowiły one jeden czyn zabroniony z art. 178a § 2 w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i ewentualnie ich ciąg. Wywodząc w ten sposób skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji. Na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej popierał tę skargę.

Rozpoznając tę kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, wbrew wcześniej orzeczonemu zakazowi prowadzenia takiego pojazdu, stanowi jeden czyn zabroniony, wypełniający znamiona przestępstwa z art. 178a § 1 i art. 244 k.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 2004 r., I KZP 11/04, OSNKW 2004, z. 7-8, poz. 84). Jest on też akceptowany w doktrynie (zob. np. M. Szewczyk [w:] A. Zoll. [red.], Kodeks karny, Część szczególna. Komentarz, t. II, Kraków 2006, s. 1984, czy A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010, s. 535). W judykaturze przyjmuje się także, że przewidziany w art. 42 § 1 k.k. zakaz prowadzenia „pojazdów określonego rodzaju” obejmuje również zakaz prowadzenia pojazdów, którymi kierowanie nie wymaga posiadania uprawnienia stwierdzonego dokumentem wydanym przez uprawniony organ (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2002 r., I KZP 20/02, OSNKW

stwa były wielokrotnie wyższe niż rozmiary osiągnięte w oparciu o bazę paliwową w P. – została wymierzona zarówno przy zastosowaniu mniejszej liczby stawek dziennych, jak i ustaleniu niższej wysokości stawki. W niniejszej sprawie można było zatem w sposób stanowczy stwierdzić, że ujawnione uchybienia obciążające sąd odwoławczy nie wywarły ostatecznie istotnego wpływu na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Z uzasadnienia:

„W toku orzekania w tej sprawie nie doszło też do obrazy art. 55 k.k. w zw. z art. 115 § 2 k.k. Problematyka trafności powiązania okresu przestępczej działalności skazanego T. J. z rozmiarami przestępstwa oszustwa i wartości oleju opałowego będącego przedmiotem tego przestępstwa może być skutecznie podnoszona jedynie w odniesieniu do działalności grupy przestępczej funkcjonującej w oparciu o bazę paliwową w T. Za ten czyn wymierzono w/w skazanemu karę pozbawienia wolności w wysokości odpowiadającej minimum ustawowemu, co ewidentnie przeczy tezie, że przypisanie m.in. osk. T. J. całego paliwa będącego przedmiotem przestępstwa dokonanego przez grupę działającą w T. determinowało wymiar wymierzonej mu kary.

Zupełnie bezpodstawny okazał się również zarzut obrazy art. 424 § 1 pkt 1 2 k.p.k. skierowany do wyroku sądu odwoławczego. W sytuacji, gdy wyrok Sądu pierwszej instancji nie został zmieniony w postępowaniu apelacyjnym, odwoływanie się w kasacji do reguł kształtujących wymagania kierowane przez ustawodawcę pod adresem uzasadnienia tego właśnie sądu – z założenia nie może okazać się skuteczne. Wywody i argumentacja sądu odwoławczego utrzymującego w mocy zaskarżone orzeczenie są kontrolowane i oceniane przez pryzmat wymagań zawartych w przepisach art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Naruszenia tych ostatnich przepisów jednak skarżący nie zarzucił, podobnie jak i obrazy dyspozycji art. 440 k.p.k.

Zupełnie innym natomiast zagadnieniem jest podnoszona zresztą kilkakrotnie i w różnych konfiguracjach zarzutów – kwestia prawidłowego ustalenia i opisanie rozmiarów przestępczej działalności, w której uczestniczył osk. T. J. ze szczególnym uwzględnieniem ilości oleju opałowego będącego przedmiotem przestępstwa, jego wartości oraz wartości szkody i uszczupień należności publicznoprawnych związanych z tą działalnością. W tej bowiem części zgodzić się trzeba przynajmniej z fragmentami wywodów autora kasacji. Jest oczywiste, że jeżeli w odniesieniu do osk. T. J. Sąd pierwszej instancji w ramach jednego z przypisanych mu czynów ustalił, że ten oskarżony w okresie od czerwca 2003 r. do września 2003 r. brał udział w grupie przestępczej zajmującej się w bazie paliwowej w T. „przerabianiem” oleju opałowego w napędowy, a następnie sprzedają takiego paliwa różnym podmiotom gospodarczym i taki zakres działalności mu przypisał, to jednocześnie przyjęcie w ramach kolejnego czynu, iż przedmiotem jego działalności w ramach przestępstwa oszustwa była cała ilość oleju opałowego odbarwionego w tejże bazie paliwowej w T. w okresie od 1997 r. do 2004 r., a wyrządzona szkoda obejmuje całość konsekwencji wynikających z działania tej grupy i całość uszczuplonej należności publicznoprawnej – jest obarczone poważnym błędem. Niezależnie bowiem od tego, że udowodnione okresy działania poszczególnych członków grupy różniły się bardzo znacznie, bezasadnie przyjęto, że wszyscy oni mają przypisaną całą ilość paliwa przerobionego w okresie funkcjonowania grupy w T. i całą wyrządzoną tą działalnością szkodę. Taki sposób dokonywania ustaleń jest oczywiście nieprawidłowy i narusza zasadę indywidualizacji odpowiedzialności karnej. W takiej sytuacji – niezależnie od stanowiska oskarżonych akceptujących warunki zastosowania instytucji przewidzianej w art. 387 k.p.k. – już Sąd pierwszej instancji miał obowiązek powzięcia wątpliwości co do tej właśnie okoliczności sprawy. Brak należytego wypełnienia tej powinności trzeba traktować jako rażące naruszenie § 2 powołanego wyżej przepisu, co powinien skorygować sąd odwoławczy wobec

zarzutu apelacji. Podobną ocenę należy wyrazić, gdy chodzi o zarzut niewykorzystania możliwości dowodowych w zakresie ustalenia rzeczywistych rozmiarów działalności przestępczej osk. T. J., jakie ujawniły się po sporządzeniu opinii biegłych z zakresu rachunkowości z dnia 24 czerwca 2008 r. Informacje zawarte w tej opinii świadczą o tym, że możliwym i zasadnym byłoby zwrócenie się do tych biegłych o uzupełnienie tej opinii przez wyrażne jej ukierunkowanie na indywidualne określenie sytuacji osk. T. J. Tymczasem, sąd odwoławczy w odniesieniu do tego dowodu zaprezentował rozumowanie, które cechuje wewnętrzna sprzeczność. Z jednej bowiem strony uzupełnił przewod sądowy i zaliczył przedmiotową opinię do materiałów sprawy, a z drugiej – uchylił się od jej wykorzystania stwierdzając, że nie podlegała ona jeszcze ocenie ani weryfikacji przez żaden organ procesowy. Należy z całą mocą podkreślić, że sąd odwoławczy, który zdecydował się na przeprowadzenie tego dowodu i wprowadzenie go do materiału procesowego, był w konsekwencji swego własnego działania – zobligowany do jego analizy i oceny. Brak wykonania tego obowiązku okazał się kolejnym uchybieniem ze strony tego sądu rażąco naruszającym prawo.

Od razu trzeba jednak zaznaczyć, że zasadność zarzutów kasacji odnoszących się do tej grupy zagadnień, jest ograniczona wyłącznie do jednego z przestępstw, za które został skazany T. J., tj. oszustwa co do rodzaju sprzedawanego oleju związanego z działalnością bazy paliwowej w T. Tylko bowiem w tym obszarze realna była możliwość modyfikacji na jego korzyść ilości paliwa przerobionego w tej bazie i redukcja rozmiarów szkody, do czego mogłoby dojść w wyniku odniesienia tych elementów czynu w/w oskarżonego do ustalonego okresu jego działalności w grupie zajmującej się procederem odbarwiania oleju opałowego. W żadnym natomiast miejscu podniesione zarzuty nie odnoszą się do przestępstw polegających na kierowaniu grupą przestępczą działającą w P. i udziale w grupie przestępczej działającej w T. Podkreślić również należy, że oszukańcza działalność osk. T. J. i kierowanej przez niego grupy funkcjonującej w oparciu o bazę paliwową w P., została sprecyzowana w sposób dostatecznie zindywidualizowany. W tym bowiem zakresie zarówno pierwotna opinia uzyskana w postępowaniu przygotowawczym z Instytutu Nafty, jak i opinia biegłych ds. rachunkowości z dnia 24 czerwca 2008 r., zawierają wyraźne wyodrębnienie udokumentowanych lub oszacowanych ilości przerobionego paliwa i rozmiarów szkód poniesionych przez odbiorców. Wyliczenia tych ostatnich biegłych w tej części są zresztą ewidentnie niekorzystne dla osk. T. J. – w porównaniu z poprzednią opinią, co trafnie zauważył sąd odwoławczy.

Pozostaje zatem do rozważenia jedynie znaczenie ujawnionego uchybienia dla treści rozstrzygnięcia zaskarżonego kasacją. Stosownie bowiem do dyspozycji zawartej w przepisie art. 523 § 1 k.p.k., kasacja jest skuteczna tylko wtedy, gdy zasadnie wskazuje na wystąpienie uchybienia i to takiego, które może mieć wpływ na treść wyroku. W tej sprawie ten warunek został spełniony. Sąd odwoławczy bowiem rozpoznając apelację oskarżonego niezasadnie nie odniósł się należycie do zarzutu braku zależności między okresem przynależności T. J. do grupy przestępczej a ilością i wartością paliwa będącego przedmiotem przypisanego mu oszustwa. Zważywszy, że okres przynależności do grupy przestępczej w T. był relatywnie krótki, również rozmiary i skutki tej części działalności oskarżonego mogłyby ulec znacznemu zmniejszeniu. Sąd odwoławczy nie uzupełnił też w tym kierunku ani nie wykorzystał nowego dowodu w postaci opinii biegłych ds. rachunkowości z dnia 24 czerwca 2008 r., co także mogłoby wpłynąć na dokonanie ustaleń obejmujących właśnie ten okres funkcjonowania grupy z T. fałszującej i rozprowadzającej odbarwione paliwo, gdy w jej strukturach realizował swoje zadania osk. T. J.

Samo wykazanie zasadności tezy o wystąpieniu rażącego naruszenia prawa – choć jest warunkiem koniecznym – nie jest jednak wystarczające dla skuteczności zarzutów kasacyjnych sformułowanych w tym względzie. Nadzwyczajny środek zaskarżenia zostaje bowiem uwzględniony jedynie wtedy, gdy prowadzi do jednoznacznego przekonania, że

1.2.9. Orzekanie nowego wyroku łącznego. Podstawy kasacji

przepisy: art. 440 k.p.k., art. 575 k.p.k., art. 86 § 1 k.k., art. 89 § 1a k.k., art. 4 § 1 k.k.

hasła: Podstawy środków odwoławczych; Wyrok łączny; Kara łączna

Postanowienie z dnia 16 grudnia 2010 r., II KK 156/10

Teza:

1. W kasacji nie wystarczy powołać się – chociażby bezzasadnie – na jakiegokolwiek inne naruszenie prawa, aby dopuszczalne było skuteczne skarżenie również niewspółmierności kary. Trzeba bowiem wykazać rzeczywiste zaistnienie podnoszonej obrazy prawa przez sąd odwoławczy, jako że to wyrok tego sądu objęty jest kasacją. Wypada również podnieść, że nieskorzystanie przez sąd odwoławczy z urzędu z możliwości jaką przewiduje przepis art. 440 k.p.k. jest niczym innym, jak tylko wyrazem przekonania sądu o sprawiedliwości wyroku sądu pierwszej instancji, a w takiej sytuacji trudno mówić o naruszeniu prawa.

2. Wymiar kar łącznych w wyrokach objętych wyrokiem łącznym nie wyznacza ustawowych granic minimum i maksimum, w jakich sąd może orzec nową karę łączną, gdyż z mocy art. 575 k.p.k. kary łączne orzeczone wcześniejszymi wyrokami ulegają rozwiązaniu. Tym samym więc granice nowej kary łącznej, która ma zostać orzeczona, określa przepis art. 86 § 1 k.k. i każde kolejne postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego za podstawę orzekania kary łącznej przyjmuje wyłącznie kary wymierzone za poszczególne przestępstwa, z uwzględnieniem, że poprzednio orzeczona kara łączna utraciła moc, jak przewiduje to przepis art. 575 § 1 k.p.k.

3. Co prawda obecnie obowiązujący przepis art. 89 § 1a k.k. jednoznacznie stanowi, że nawet w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, co tym bardziej przemawia za możliwością orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności wobec sprawcy zbiegających się przestępstw, któremu wyrokami jednostkowymi zostały wymierzone kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, to jednak w takich przypadkach należy zawsze przy orzekaniu mieć na uwadze jedną z fundamentalnych zasad prawa karnego, wyrażoną w art. 4 § 1 k.k. Nie ma przy tym chyba żadnych wątpliwości, że wprowadzone wspomnianą wyżej nowelą zmiany przepisów odnośnie kary łącznej, są dla skazanych mniej korzystne od tych, które obowiązywały uprzednio.

Z uzasadnienia:

„Zarzut obrazy art. 7 k.p.k. (uchybiecie zasady swobodnej oceny dowodów) z reguły dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji, o ile sąd odwoławczy nie prowadzi postępowania dowodowego we własnym zakresie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2007 r., II KK 133/07, R-OSNKW 2007, poz. 1886). Jeżeli natomiast sąd odwoławczy aprobuje jedynie ocenę dowodów zaprezentowaną przez sąd pierwszej instancji i w konsekwencji ustalenia faktyczne poczynione przez sąd a quo, a zdaniem skarżącego taka ocena dowodów nie była prawidłowa i naruszała przepis art. 7 k.p.k., to treścią skargi kasacyjnej w tym zakresie winno być także wskazanie na naruszenie przepisu art. 433 § 1 k.p.k., albowiem sąd odwoławczy swoją funkcję kontrolną wykonuje w oparciu o nakaz wynikający z tegoż właśnie przepisu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z

dnia 12 czerwca 2007 r., IV KK 38/07, Biul. PK 2008/1/19). O ile jednak skarżący odwołał się w swojej kasacji również do zarzutu naruszenia art. 433 k.p.k., aczkolwiek bez jego powiązania z przepisem art. 7 k.p.k., to jednak należy zauważyć, że zarówno w apelacji obrońcy, jak i samego skazanego, nie został podniesiony – a już w szczególności do tej części wyroku, który został zaskarżony kasacją – zarzut błędnej oceny zebranych w sprawie dowodów (zarzut obrazy art. 7 k.p.k.), co obligowałoby Sąd odwoławczy również do szczegółowej analizy oceny zebranych w sprawie dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej instancji w kontekście wymagań, jakie w tym zakresie stawia właśnie przepis art. 7 k.p.k. Nie można tracić przy tym z pola widzenia i tej okoliczności, że w przedmiotowej sprawie fakty dotyczące skazania Piotra Pawła R. za przypisane jemu przestępstwa w poszczególnych wyrokach jednostkowych oraz wymiaru kar, nie były – i nie są – kwestionowane. Rzecz tak naprawdę idzie o to, a co również przyznał na rozprawie kasacyjnej obrońca, że skazanemu wymierzono karę łączną na zasadzie pełnej kumulacji. Tak postawiony problem jednoznacznie wskazuje zatem, że wniesiona w tej sprawie kasacja w istocie rzeczy stanowi próbę obejścia zakazu określonego w art. 523 § 1 k.p.k., skoro kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary. Zarzut zatem dotyczący rażącej niewspółmierności wymierzonej skazanemu kary łącznej mógłby być rozważany w postępowaniu kasacyjnym tylko wtedy, gdyby inne zarzuty podniesione w kasacji zostały uznane za zasadne, ale w omawianej sprawie tak nie jest.

O ile bowiem przepis art. 433 k.p.k. faktycznie stanowi, że sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje oraz, że sąd ten jest obowiązany rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane w środku odwoławczym (chyba że ustawa stanowi inaczej), o tyle skarżący w swojej kasacji w ogóle nie wykazał, aby Sąd drugiej instancji tym wymogom nie sprostął i w jakim zakresie. Autor skargi kasacyjnej poprzestał w zasadzie na ogólnikowym stwierdzeniu, że „nie można właściwie ocenić nawet, czy apelacja skazanego została w całości rozpoznana”. Nie stawia zatem konkretnego zarzutu, że Sąd Odwoławczy nie rozpoznał wniesionych apelacji w całości i nie wskazuje ewentualnie w jakim zakresie, a jedynie wyraża w tym względzie swoją wątpliwość, nie popartą żadnymi argumentami, co unie możliwia wręcz rzeczową z nimi polemikę. Nie jest zaś przy tym rolą Sądu Najwyższego niejako „wyręczanie” stron wnoszących kasację w poszukiwaniu i wskazywaniu uchybień, jakich ewentualnie mógłby dopuścić się Sąd drugiej instancji – zgodnie bowiem z przepisem art. 526 § 1 k.p.k. w kasacji należy podać, na czym polega zarzucane uchybienie, natomiast Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym – tylko w wypadkach określonych w art. 435, 439 i 455 k.p.k. (art. 536 k.p.k.), czego w omawianej sprawie Sąd Najwyższy nie stwierdza.

Nie sposób również uznać, aby Sąd drugiej instancji postąpił wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 440 k.p.k. („jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono zmianie na korzyść oskarżonego albo uchyleniu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów”). Sam skarżący nie wskazuje również na czym owa rażąca niesprawiedliwość orzeczenia Sądu pierwszej instancji miałaby polegać, a co miałyby obligować Sąd drugiej instancji do zmiany lub uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku, poza konkluzją, że skazanemu została wymierzona kara łączna nietrafna, niecelowa, z uwagi na swoją surowość, a – jak to już wskazano wyżej – kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary. Oznacza to więc, że w kasacji nie wystarczy powołać się – chociażby bezzasadnie – na jakiegokolwiek inne naruszenie prawa, aby dopuszczalne było skuteczne skarżenie również niewspółmierności kary. Trzeba bowiem wykazać rzeczywiste zaistnienie podnoszonej obrazy prawa przez sąd odwoławczy, jako że to wyrok tego sądu objęty jest kasacją. Wypada również podnieść, że nieskorzystanie przez sąd odwoławczy z urzędu z możliwości jaką przewiduje przepis art. 440 k.p.k. jest niczym innym, jak tylko wyrazem przekonania sądu o sprawie-

dliwości wyroku sądu pierwszej instancji, a w takiej sytuacji trudno mówić o naruszeniu prawa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2008 r., II KK 290/07, Biul. PK 2008/3/32). Jednocześnie ze względu na treść art. 536 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., przepis art. 440 k.p.k. nie ma zastosowania w postępowaniu kasacyjnym.(...)

(...) Nie inaczej należy podejść do zarzutu obrazy art. 575 k.p.k., który na dodatek został sformułowany w sposób mało precyzyjny. Podniesiono bowiem, że w sprawie „pominięto konieczność uchylecia orzeczeń o karze łącznej zamieszczonych we wskazanych wyrokach i rozstrzygnięcia co do poszczególnych czynów oraz, że „Sąd Okręgowy nie rozważa prawidłowości dokonanej przez Sąd pierwszej instancji „kumulacji” kar orzeczonych jako kary łączne, mimo treści przepisu art. 575 § 1 k.p.k.”. W tej materii słusznie w odpowiedzi na kasację obrońcy prokurator podniósł, że zbędne jest w wyrokach łącznych używanie formuły: „traci moc wyrok łączny”, lub też „rozwiązuje wyrok łączny”, albowiem stosownie do treści art. 575 § 1 k.p.k. skutek taki następuje ex lege z chwilą wydania nowego wyroku łącznego. Z chwila wydania nowego wyroku łącznego, wszystkie postanowienia poprzedniego wyroku, bez wyjątku i niezależnie od woli sądu, z mocy prawa tracą moc (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 marca 2008 r., II Aka 61/08, KZS 2008, nr 7-8, poz. 107). Ponadto nie ulega wątpliwości, że wymiar kar łącznych w wyrokach objętych wyrokiem łącznym nie wyznacza ustawowych granic minimum i maksimum, w jakich sąd może orzec nową karę łączną, gdyż z mocy art. 575 k.p.k. kary łączne orzeczone wcześniejszymi wyrokami ulegają rozwiązaniu (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 lipca 2002 r., II Aka 164/02, Prok. i Pr. 2003/4/32). Tym samym więc granice nowej kary łącznej, która ma zostać orzeczona, określa przepis art. 86 § 1 k.k. i każde kolejne postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego za podstawę orzekania kary łącznej przyjmuje wyłącznie kary wymierzone za poszczególne przestępstwa, z uwzględnieniem, że poprzednio orzeczona kara łączna utraciła moc, jak przewiduje to przepis art. 575 § 1 k.p.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2008 r., V KK 309/07, Biul. PK 2008/2/28).

Jeżeli zatem zważyć na kary łączne orzeczone wobec skazanego P. R., to oczywistym jest, że nie zostały przekroczone granice w jakich kary te mogły być wymierzone, a to oznacza, że nie doszło do rażącej obrazy prawa, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją wyroku.

W omawianej materii przewija się jednak jeszcze inne zagadnienie, do którego należało się odnieść, a to z uwagi na fakt, że w przedmiotowym wyroku łącznym przywołano również wyrok łączny Sądu Rejonowego w N. z dnia 3 grudnia 2001 r., sygn. akt K 347/01, którym połączono kary z wyroków jednostkowych wymienionych w punktach I i III komparycji wyroku łącznego Sądu Rejonowego w N. z dnia 16 czerwca 2009 r. Sąd pierwszej instancji stanął na stanowisku, że „odnośnie wyroków z punktów I-III nie zaistniały nowe okoliczności uzasadniające ponowne orzekanie w tym zakresie i nie było potrzeby rozłączenia wyroku łącznego określonego w punkcie IV” (s. 1 uzasadnienia). To stanowisko w pełni zaakceptował Sąd Okręgowy. Powyższe zaś oznacza, że kara łączna orzeczona wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w N. z dnia 3 grudnia 2001 r. w sprawie K 347/01, podlega wykonaniu niezależnie od kary łącznej orzeczonej wyrokiem łącznym tegoż Sądu z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie II K 222/09.

W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, że przepis art. 575 § 1 k.p.k. rozumieć należy w ten sposób, że w sytuacji, w której zachodzi potrzeba wydania nowego wyroku łącznego, z chwilą wydania takiego wyroku poprzedni wyrok łączny traci moc w całości, bez względu na zakres różnic w treści obu wyroków i bez względu na to, ile kar łącznych wymierzono w poprzednim wyroku łącznym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r., I KZP 14/10, OSNKW, nr 10, poz. 86). Podnoszono również, że gdy po wydaniu wyroku łącznego, w którym sąd wymierzył dwie lub więcej kary łączne,

ujawni się kolejny wyrok skazujący, wpływający choćby tylko na jedną z dotychczas orzeczonych kar łącznych, to i tak w nowym wyroku łącznym należy zawsze rozstrzygnąć o wszystkich zbiegających się przestępstwach, a więc także i o tych, które nie pozostają w zbiegu z przestępstwem ujętym w nowym wyroku skazującym. Odstąpienie od podjęcia takiego rozstrzygnięcia i poprzestanie na rozwiązaniu tylko jednego z punktów dotychczasowego wyroku łącznego, poprzez wymierzenie tylko jednej kary łącznej skutkuje tym, że z chwilą wydania nowego wyroku łącznego, wszystkie dotychczasowe kary łączne objęte poprzednim wyrokiem łącznym tracą moc (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 listopada 2009 r., II AKa 364/09, OSAW 2010/2/170).

Mogłoby to oznaczać, że z chwilą wydania wyroku łącznego z dnia 16 czerwca 2009 r., utracił moc wyrok łączny z dnia 3 grudnia 2001 r. i z tego też względu należałoby wydać kolejny – nowy wyrok łączny, który obejmowałby wszystkie wyroki jednostkowe.

Taki sposób rozumienia przepisu art. 575 k.p.k. nie wydaje się jednak trafny. Niewątpliwie z przepisu tego wynika wola ustawodawcy, aby w odniesieniu do tego samego skazanego i tych samych wyroków jednostkowych, stanowiących podstawę do wydania wyroku łącznego, mógł być wydany tylko jeden wyrok łączny. Dopiero w sytuacji, gdy podstawa ta ulega zmianie bądź to przez uchylene lub zmianę jednego z wyroków, bądź to poprzez rozszerzenie katalogu przestępstw pozostających w zbiegu realnym i kar podlegających łączeniu, po wydaniu nowego wyroku łącznego poprzednio wydany wyrok łączny traci moc. Gdy jednak po wydaniu i uprawomocnieniu się pierwszego wyroku łącznego nie zajdzie żadna z przesłanek o jakich mowa w art. 575 § 1 lub 2 k.p.k., to byt prawny tego wyroku łącznego nie ulega zniweczeniu. Traci on moc tylko wtedy, gdy ujawni się potrzeba wydania kolejnego wyroku łącznego, a więc, gdy ujawni się skazanie, które podlega połączeniu z karami już objętymi wyrokiem łącznym – z chwilą wydania nowego wyroku łącznego (art. 575 § 1 k.p.k.), albo w razie uchylenia lub zmiany jednego z wyroków, z których kary wyrokiem łącznym zostały objęte (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 maja 2009 r., II AKa 58/09, KZS 2009/9/93). Ponadto – co istotne – o potrzebie wydania nowego wyroku łącznego, w miejsce dotychczasowego, który wówczas traci moc, nie decyduje fakt ujawnienia się jakiegokolwiek kolejnego skazania tej samej osoby, nie objętego dotychczasowym wyrokiem łącznym, lecz tylko takiego, które w świetle przesłanek określonych w art. 85 k.k. nadaje się do połączenia ze wszystkimi bądź z co najmniej jednym ze skazań objętych istniejącym wyrokiem łącznym (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 marca 2010 r., II AKa 23/10, LEX nr 583680).

Dokładna analiza wyroków jednostkowych oraz wyroku łącznego, opisanych w komparacji wyroku łącznego Sądu Rejonowego w N. z dnia 16 czerwca 2009 r. prowadzi do jednoznacznego wniosku, że w odniesieniu do wyroku łącznego tegoż Sądu z dnia 3 grudnia 2001 r. nie zachodziła żadna z przesłanek o jakich mowa w art. 575 § 1 lub 2 k.p.k. Skoro zaś nie zachodziła potrzeba wydania w tym zakresie nowego wyroku łącznego, to i rozstrzygnięcie w tym zakresie Sądu pierwszej instancji, zaaprobowane następnie przez Sąd drugiej instancji, należy uznać za trafne.

Niezależnie jednak od powyższego należy wskazać, że błędny jest pogląd wyrażony przez Sąd pierwszej instancji, jakoby – teoretycznie rzecz biorąc – zachodziła możliwość połączenia kar z wyroków jednostkowych wymienionych w punktach VI i VIII komparacji wyroku łącznego z dnia 16 czerwca 2009 r. W powyższych wyrokach jednostkowych wymierzono skazanemu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania na stosowne okresy próby i jedynie przy zastosowaniu zasady pełnej absorpcji możliwe byłoby zastosowanie również instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności. Ponieważ jednak Sąd Rejonowy nie dostrzegął możliwości zastosowania przy wymiarze kary łącznej chociażby zasady asperacji, a orzecz-

nie kary łącznej w wymiarze powyżej 2 lat pozbawienia wolności uniemożliwiłoby warunkowe zawieszenie jej wykonania z uwagi na treść art. 69 § 1 k.k., to uwzględniając zasadę nieorzekania na niekorzyść skazanego, postępowanie w tym zakresie umorzył (s. 2-3 uzasadnienia).

Rzecz jednak w tym, że P. R. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 9 września 2004 r. w sprawie III K 552/04 (pkt VI komparycji wyroku Sądu pierwszej instancji), za przestępstwo którego dopuścił się w dniu 11 kwietnia 1994 r., a więc przed wydaniem pierwszego chronologicznie wyroku jednostkowego Sądu Rejonowego w L. z dnia 15 stycznia 1998 r. Natomiast przestępstwa za które P. R. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 5 grudnia 2005 r. (pkt VIII komparycji wyroku Sądu pierwszej instancji), dopuścił się on w dniu 11 października 2002 r.

Warunki orzekania o karze łącznej, tak w wyroku jednostkowym, jak i w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, zostały określone w sposób jednoznaczny w art. 85 k.k. Stanowi on, że sąd orzeka karę łączną tylko w takiej sytuacji, gdy sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. Tak więc o możliwości orzeczenia kary łącznej decyduje w pierwszej kolejności to, czy w danym układzie procesowym mamy do czynienia z realnym zbiegiem przestępstw, czy też nie. Z realnym zbiegiem mamy zaś do czynienia wówczas, gdy „sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw”. Dopiero kolejnym, chociaż równie koniecznym warunkiem jest to, aby za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym zostały „wymierzone kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu”. Nie można więc orzec kary łącznej w sytuacji, gdy co prawda poszczególne kary orzeczone w wyrokach jednostkowych są tego samego rodzaju albo mogą podlegać łączeniu, ale przestępstwa za które je orzeczono nie pozostają w realnym zbiegu. Innymi słowy o możliwości orzeczenia kary łącznej decyduje w pierwszej kolejności to, czy przestępstwa za które je orzeczono pozostają w zbiegu realnym, a nie to, czy orzeczone kary nadają się do połączenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 r., I KZP 36/04, OSNKW 2005, nr 2, poz. 13). W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy nie bacząc, że przestępstwa za które P. R. został skazany wyrokami jednostkowymi wskazanymi w pkt. VI i VIII komparycji wyroku, nie pozostawały w zbiegu realnym, albowiem przedzielone zostały innymi wyrokami, błędnie rozważał możliwość orzeczenia kary łącznej. To jednak uchybienie nie miało żadnego wpływu na treść zaskarżonego kasacją wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji. Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania wymierzona P. R. za przestępstwo popełnione w dniu 11.04.1994 r. wyrokiem Sądu Rejonowego w W. w dniu 9 września 2004 r. nie podlegała połączeniu z bezwzględnymi karami pozbawienia wolności orzeczonymi w wyrokach Sądu Rejonowego w L. z dnia 15 stycznia 1998 r. oraz Sądu Rejonowego w N. z dnia 27 czerwca 2001 r. (które następnie zostały objęte wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w N. z dnia 3 grudnia 2001 r.), mimo że wszystkie przestępstwa za które te kary orzeczono pozostawały w zbiegu realnym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dominowała bowiem taka interpretacja przepisu art. 89 § 1 k.k. – w brzmieniu sprzed nowelizacji wprowadzonej z dniem 8 czerwca 2010 r. ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy kodeks karny (...) oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2009, Nr 206, poz. 1589) – zgodnie z którą w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego jej zawieszenia, orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w wyroku łącznym nie jest dopuszczalne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 155/07, Prok. i Pr. 2007/9/4; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, nr 5-6, poz. 41). Co prawda obecnie

obowiązujący przepis art. 89 § 1a k.k. jednoznacznie stanowi, że nawet w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, co tym bardziej przemawia za możliwością orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności wobec sprawcy zbiegających się przestępstw, któremu wyrokami jednostkowymi zostały wymierzone kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, to jednak w takich przypadkach należy zawsze przy orzekaniu mieć na uwadze jedną z fundamentalnych zasad prawa karnego, wyrażoną w art. 4 § 1 k.k. („jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy”). Nie ma przy tym chyba żadnych wątpliwości, że wprowadzone wspomnianą wyżej nowelą zmiany przepisów odnośnie kary łącznej, są dla skazanych mniej korzystne od tych, które obowiązywały uprzednio.

Reasumując należy zatem stwierdzić, że podniesione w kasacji obrońcy skazanego P. R. zarzuty rażącego naruszenia prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku sądu odwoławczego, nie okazały się zasadne.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4. Zagadnienia prawne

1.4.1. Sygn. akt I KZP 24/10 – Skład 7 sędziów

Czy posiadanie środka odurzającego lub substancji psychotropowej związane z jego zażywaniem lub zamiarem zażycia ("na własny użytek"), stanowi realizację znamion typu czynu zabronionego z art. 62 ustawy z dnia 21 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.)?

Treść pytania: http://www.sn.pl/aktual/pytaniapr/ik/I-KZP-0024_10.pdf

Termin rozpoznania:

27 STYCZNIA 2011 GODZ. 10.00 SALA C

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.2. Sygn. akt I KZP 23/10 – Skład 7 sędziów

Czy sąd orzekając na etapie postępowania przygotowawczego w przedmiocie tymczasowego aresztowania (przedłużenia jego stosowania) jest uprawniony do badania i oceny trafności kwalifikacji prawnej zarzucanego czynu przyjętej przez oskarżyciela publicznego, a w szczególności, czy badając przesłanki stosowania tego środka jest nią związany?

Termin rozpoznania:

27 STYCZNIA 2011 GODZ. 9.00 SALA C

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.3. Sygn. akt I KZP 25/10

Czy następstwem postanowienia o przywróceniu terminu do wniesienia apelacji przez oskarżonego jest uchylenie prawomocności wyroków sądów obu instancji, w sytuacji gdy była już rozpoznawana apelacja prokuratora od tego samego wyroku, którego dotyczyło przywrócenie terminu a sąd odwoławczy w wyniku jej rozpoznania zmienił wyrok sądu pierwszej instancji?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.4. Sygn. akt I KZP 26/10

Czy wobec regulacji prawnej, przyjętej w art. 75 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 167, poz. 1191 w brzmieniu obowiązującym od dnia 17 czerwca 2010 r.), sądem właściwym do rozpoznania odwołania od orzeczenia komisji dyscyplinarnej jest wydział karny sądu okręgowego właściwego według siedziby kancelarii obwinionego komornika?

a w razie odpowiedzi negatywnej:

Czy wobec regulacji prawnej, przyjętej w art. 75 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 167, poz. 1191 w brzmieniu obowiązującym od dnia 17 czerwca 2010 r.), sądem właściwym do rozpoznania odwołania od orzeczenia komisji dyscyplinarnej jest sąd pracy i ubezpieczeń społecznych sądu okręgowego właściwego według siedziby kancelarii obwinionego komornika czy też wydział cywilny takiego sądu okręgowego?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.5. Sygn. akt I KZP 27/10

Czy przepis art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., nakazujący organom postępowania (sądowi) umorzenie postępowania karnego, obliguje do umorzenia tego postępowania z powodu przedawnienia karalności w trakcie trwania przewodu sądowego (a więc przed przystąpieniem do wyrokowania i przypisania czynu w tymże wyroku), mając na względzie opis czynu i jego kwalifikację prawną zawartą w akcie oskarżenia, czy też możliwe (a wręcz konieczne) jest dalsze prowadzenie postępowania karnego w przypadku, gdy sąd widzi możliwość zakwalifikowania zachowania oskarżonego według innego przepisu ustawy karnej o częściowo innych znamionach, aniżeli jest to ujęte w akcie oskarżenia (w ramach tego samego zdarzenia faktycznego), zagrożonego surowszą karą, co powoduje, iż nie nastąpiło jeszcze przedawnienie karalności tego przestępstwa?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.6. Sygn. akt I KZP 28/10

Czy zawarte w przepisie art. 454 § 2 k.p.k. wyrażenie „gdy nie zmienia ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku”, odnoszące się do możliwości orzeczenia przez sąd odwoławczy surowszej kary pozbawienia wolności, obejmuje swym zakresem każdą zmianę tych ustaleń, w tym także zmianę w kierunku korzystnym dla oskarżonego?

Treść pytania wraz z uzasadnieniem: http://www.sn.pl/aktual/pytaniapr/ik/I-KZP-0028_10.pdf

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.7. Sygn. akt I KZP 29/10

Czy w przypadku objęcia wyrokiem łącznym przynajmniej jednej, orzeczonej przy zastosowaniu art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, określone w art. 343 k.p.k. przesłanki warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wyłączają ograniczenia określone w art. 69 k.k. przy orzekaniu kary łącznej (art. 89 k.k.)?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.8. Sygn. akt I KZP 31/10

Czy art. 54 Ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39) znajduje zastosowanie do osoby poddanej postępowaniu lustracyjnemu w trybie Ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425)?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.9. Sygn. akt I KZP 32/10

Czy do dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego, w rozumieniu art. 17 ust. 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. Nr 104, poz. 708 ze zm.), należą dowody uzyskane podczas stosowania kontroli operacyjnej zarządzanej postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie w trybie art. 17 ust. 2 tej ustawy, prowadzonej w sposób zgodny z treścią tego postanowienia, wskazujące na popełnienie przez każdą osobę każdego z przestępstw wymienionych w art. 17 ust. 1 ustawy?

Treść pytania wraz z uzasadnieniem: http://www.sn.pl/aktual/pytaniapr/ik/I-KZP-0032_10.pdf

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.10. Sygn. akt I KZP 33/10

Czy okoliczność, iż sędzia w trakcie sądenia sprawy był czasowo delegowany do pełnienia funkcji administracyjnej w Ministerstwie Sprawiedliwości na podstawie art. 77 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.), nie wykonując w tym okresie żadnych czynności w sprawie o charakterze merytorycznym bądź formalnym, powoduje, że należy go traktować jako osobę nieuprawnioną do wydania orzeczenia w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.2.1. Okres przedawnienia dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa w przypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania (SK 18/10)

Do merytorycznego rozpoznania została przekazana skarga konstytucyjna dotycząca art. 555 kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.) w zakresie, w jakim wskazany przepis wprowadza zbyt krótki roczny okres przedawnienia dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa w przypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, uniemożliwiający dochodzenie odszkodowania w państwie prawa w dłuższym okresie, z art. 2 Konstytucji i art. 41 ust. 1 i 5 Konstytucji oraz art. 31 ust. 1 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.2. Przywrócenie terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia (K 18/10)

RPO wystąpił z wnioskiem o zbadanie zgodności art. 55 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie określa wymienionego w nim terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, jako terminu zawitego – z art. 45 ust. 1 i z art. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.3. Zasady udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności (K 22/10)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 115 § 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Tekst wniosku: <http://www.sprawy-generalne.brpo.gov.pl/pdf/2010/01/637905/1519794.pdf>

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.4. Penalizacja zachowań dotyczących przedmiotów będących nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej – art. 256 § 2-4 k.k. (K 11/10)

Grupa posłów na Sejm wniosła o zbadanie zgodności art. 1 pkt 28 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw z art. 54 ust. 1 w związku z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 42 Konstytucji RP oraz art. 9, art. 10 w związku z art. 17 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i podstawowych Wolności i art. 19 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.5. Przeciwdziałanie narkomanii; pojęcie "znacznej ilości" (P 20/10)

Sąd Rejonowy dla Karkowa-Krowodrzy Wydział II Karny przedstawił pytanie prawne czy art. 62 ust. 2 oraz art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii w zakresie, w jakim wprowadzają nieokreślone znamię "znacznej ilości" wymienionych tam substancji bez odniesienia do jakichkolwiek kryteriów pozwalających na ustalenie tej ilości, są zgodne z art. 2 w związku z treścią art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.6. Wykroczenia; zasady zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną (P 16/10)

Sąd Rejonowy w Łobzie II Wydział Karny – Sekcja do spraw o wykroczenia przedstawił pytanie prawne, czy art. 25 § 1 i § 2 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, w zakresie w jakim przewidują możliwość zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną, albo na areszt, jedynie jeśli jest to grzywna przekraczająca kwotę 500 złotych, jest zgodny z art. 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.7. Właściwość sądu apelacyjnego w zakresie wniosku o wznowienie postępowania. Brak zażalenia na orzeczenie sądu apelacyjnego (SK 23/10)

Trybunał Konstytucyjny przyjął do merytorycznego rozpoznania skargę konstytucyjną w której wniesiono o stwierdzenie, że art. 544 § 1 k.p.k. – w zakresie w jakim do rozpoznania i rozstrzygnięcia wniosku o wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania karnego czyni właściwym sąd apelacyjny – jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji a ponadto, że art. 547 § 1 k.p.k. – w zakresie w jakim nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania – jest niezgodny z art. 78 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.8. Orzekanie grzywny na podstawie Prawa lotniczego (P 43/10)

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy przedstawił pytanie prawne, czy art. 210 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze jest zgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. Artur Kotowski, asystent w Izbie Karnej SN)

6.1. Przegląd książek

- B. Batusiak, Kara śmierci w świetle sporu o racjonalizację kary, Warszawa 2011
- J. Skorupka Jerzy, R. Ponikowski, W. Posnow, Z. Świda (red.), Postępowanie karne, szczególność, Warszawa 2011
- P. Gensikowski, Odstąpienie od wymierzenia kary w polskim prawie karnym, Warszawa 2011
- W. Grzeszczyk, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2011
- R. Tokarczyk, Etyka prawnicza, Warszawa 2011
- J. Bodio, G. Borkowski, T. Demendecki, Ustrój organów ochrony prawnej, Warszawa 2011

6.2. Przegląd czasopism

e-Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 5/2011

- E. Plebanek: Wypadek mniejszej wagi – kilka uwag na temat charakteru instytucji

Wojskowy Przegląd Prawniczy nr 3/2010

- Paweł Łabuz, Mariusz Michalski, Czynności operacyjno-rozpoznawcze jako narzędzie zwalczające przestępczość w świetle projektu ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych
- Robert Netczuk, Tajny współpracownik i tajny agent w projektach ustaw o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Uwagi "de lege ferenda"
- Krystyna Witkowska, Kontradiktoryjność w postępowaniu przygotowawczym
- Bartosz Jandy, Dokonywanie ocen prawnych według nowych zasad postępowania w sprawach o wykroczenia żołnierzy
- Krzysztof Lewandowski, Przestępstwa przeciwko ochronie informacji w świetle rozdziału XXXIII kodeksu karnego, orzecznictwa i doktryny
- Ryszard A. Stefański, Środek zapobiegawczy nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym
- Bartłomiej Szyprowski, Przyczynek do stosowania art. 170 k.p.k. w odniesieniu do aktu oskarżenia
- Radosław Krajewski, Prawnokarna ochrona pomników i innych miejsc publicznych powstałych dla upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby

- Paweł Burzyński, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2009 r., I KZP 35/08
- Mariusz Czyżak, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2009 r., III KK 245/09

Prokuratura i Prawo 2010 nr 12

- Ryszard A. Stefański, Wykroczenie naruszenia przepisów dotyczących sposobu znakowania dróg wewnętrznych (art. 85a k.w.)
- Zygmunt Kukuła, Oszustwo w świadczeniu usług
- Jerzy Duży, Korzyść w przestępstwie prania pieniędzy
- Agnieszka Pilch, Kryteria tożsamości czynu
- Tomasz Tabaszewski, Eksces intensywny obrony koniecznej w orzecznictwie
- Dominik Wilmański, Geneza i rozwój odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa za błędy wymiaru sprawiedliwości
- Krzysztof Czichy, Odpowiedzialność za oszustwo w deklaracji podatkowej
- Agata Wądołowska, Istota chuligańskiego charakteru czynu
- Tomasz Razowski, Zakres podstawy faktycznej odpowiedzialności posiłkowej w prawie karnym skarbowym
- Bogusław Zając, glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., sygn. I KZP 24/07 (dot. stosunku wzajemnego art. 377 § 3 k.p.k. i art. 479 § 1 k.p.k.)
- Piotr Rogoziński, glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2009 r., sygn. IV KZ 34/09 (dot. przywrócenia terminu)

Przeгляд Sądowy nr 9/2010

- Julian Sutor, Nietykalność i immunitet karny głów państw i innych osób piastujących wysokie stanowiska państwowe
- Radosław Giętkowski, W sprawie nowych regulacji dotyczących wykonywania kary ograniczenia wolności
- Marek Derlatka, Strasburska wizja wolności wypowiedzi
- Michał Laskowski, Skarga na przewlekłość postępowania przygotowawczego (pierwsze refleksje)
- Wojciech Wolski, glosa do wyroku z dnia 3 września 2009 r. (V KK 171/09)

Przeгляд Sądowy nr 10/2010

- Adrianna Siostrzonek-Sergiel, Nasciturus jako pokrzywdzony w polskim procesie karnym
- Jerzy A. Kulesza, Glosa do postanowienia z dnia 25 października 2007 r., I KZP 33/07